

Dainius
Sinkevičius

Bestselerio nr. 1
**PRAVIENIŠKIŲ
MAFIJA**
autorius nauja
knyga

Policijos dievai #gauja

Žurnalistinis tyrimas apie skandalingus
korumpuotų pareigūnų nusikaltimus

POLICIJA

baltos lankos

Dainius Sinkevičius

Policijos dievai

#gauja

baltos lankos

Net 105 nusikaltimai

2013 m. sausio 23 d. 6 val. ryto netoli Šiaulių sustojo keliasdešimt policijos automobilių. Juose sėdėjo ne tik civilių drabužiais apsirengę geriausi Lietuvos kriminalistai, bet ir ginkluoti bei kaukėti pareigūnai. Tik tada jie sužinojo, kad reikės sulaikyti kolegas, atlikti kratas jų namuose ir darbo vietose.

Informacija apie labai slaptą operaciją privalėjo nenutekėti: bet kokia mažiausia klaida galėjo pakenkti itin dideliame ir sudėtingame tyrimui. Juk teks dirbti ne su kriminalinio pasaulio šulais, kurių taktika pareigūnams daugiau ar mažiau būna žinoma, o su ilgametę darbo patirtį turinčiais organizuotų nusikaltimų tyrėjais. Klaidų, atrodo, išvengta: informacija nenutekėjo, Šiaulių policijoje buvusiems komisariato darbuotojams ginkluotų ir kaukėtų pareigūnų šturmas buvo netikėtas, o kai kuriems net sukėlė šoką. Tikrąja to žodžio prasme.

Operacijos nesitikėjo ir netrukus įtariamaisiais tapę pareigūnai. Kolegų, artimųjų akivaizdoje jiems kaip didžiausiems nusikaltėliams užsegę antrankius, – jie ir buvo nusikaltėliai. Baimintasi, kad į netikėtus spąstus pakliuvę pareigūnai gali ne tik pasipriešinti ar bandyti sprukti, bet ir iš nevilties ryžtis žingsniui

nutraukti gyvenimą. Juk galėjo per akimirką prarasti viską, ką iki tol buvo sukūrę.

„Tai buvo laikas, kuris pakeitė, kaip suvokiame korupcijos mastą, ribų nebuvimą, cinizmą bei tai, kodėl buvo priešinamasi Imuniteto padalinių policijoje įkūrimui. Taip prasidėjo precedento neturintis tyrimas, kuris visus tuos metus žiniasklaidos priemonėse buvo rezonansinis“, – šiaudien sako su pareigūnų korupcija kovojančios Policijos departamento Imuniteto valdybos viršininkas Elanas Jablonskas.

„Šiaulių policijoje atliktos kratos, sulaikyti narkotikų platinimu įtariamieji pareigūnai“, „Policininkai vogdavo narkotikus“, „Policininkai konkuravo su banditais“, – tokios ir panašios antraštės mirgėjo žiniasklaidos priemonėse vos tik sulaikius ilgametę patirtį turinčius kriminalistus. Įtariamieji iš Šiaulių iškart pervežti į Vilnių ir Lietuvos kriminalinės policijos biure pradėtos jų apklausos.

„Laikėme juos profesionalais, jų tarnyba jokių įtarimų nekėlė, darbo rezultatai buvo geri, – vos tik sulaikius 8–19 m. darbo stažą turinčius pavaldinius, prisipažino tuometinis Šiaulių apskritys Vyriausiojo policijos komisariato viršininkas Egidijus Lapinskas. – Šis įvykis gana skaudus mūsų bendruomenei, bet pareigūnų, kurie elgiasi nesąžiningai, neturi likti tarnyboje.“

Nors tyrimą pradėję pareigūnai nebuvo linkę atskleisti daug detalių apie Šiaulių policininkų įvykdytas nusikalstamas veikas, net nebandė slėpti, kad tai, kas vyko policijoje, pribloškė ir visko mačiusius žmones. Vienas iš slaptai operacijai vadovavusių pareigūnų tuometis Policijos departamento Imuniteto valdybos vadovas Donatas Malaškevičius įvykius Šiauliuose pavadino

Smūgis visai policijos sistemai

vienu sunkiausių policijos korupcijos atvejų per visus metus nuo pat šalies nepriklausomybės atkūrimo. Anot Malaškevičiaus, ir anksčiau buvę nustatyta atvejų, kai policijos pareigūnai prekiaudavo kvaišalais, tačiau Šiaulių atvejis esą išsiskiria nusikalstamos veiklos mastais: net kelerius metus čia platinti didžiuliai narkotikų kiekiai.

Dabar jau Imuniteto valdybai nebevadovaujančio Malaškevičiaus pavardė Šiaulių policininkams buvo lyg keiksmazodis, pareigūnų jie netgi kaltino dėl savo problemų: esą nusikalstamų grupuočių lyderiai jam sumokėję itin didelę sumą, kad „susidorotų su sąžiningais pareigūnais“. Korumpuoti policininkai šmeižė ir kitus, kurie bandė domėtis jų įvykdytais nusikaltimais, o tuos, kurie apsimesdavo nematantys gaujos veiklos, šlovindavo, – ne tik policijos pareigūnai, bet ir prokurorai, teisėjai. Neįtikėtina, bet prokuratūros ir teismų sistemoje pačias aukščiausias pareigas ėję pareigūnai išlipo sausi iš korupcijos balos – paaiškėjo, kad nieko nežinojo apie policininkų daromus nusikaltimus. Tiesiog akklai jais pasitikėjo. Tiksliau, neturėjo kito pasirinkimo: jeigu netikėsi geriausius įvertinimus pelniusiais ir ne vieną nusikalstamą grupuotę sutriuškinusiais pareigūnais, – kuo tada tikėti?

Kaip paaiškėjo vėliau, „sąžiningai dirbusiais kriminalistais“ akklai tikėję Šiaulių prokurorai ir teisėjai nėkart net nepabandė kritiškai pasižiūrėti į jų pateikiamus „įkalčius“, net nepamėgino vadovautis sena nekaltumo prezumpcijos taisykle, jog geriau dešimt kaltų išteisinti, nei vieną nekaltą nuteisti. Šiauliuose galiojo vos ne šventa taisyklė: pareigūnai sako – vadinasi, taip ir buvo.

Visą Lietuvą sudrebinęs policijos korupcijos skandalas kliudė ir tuo metu Policijos departamentui vadovavusį generalinį komisarą

Saulių Skvernelį: kai kurie politikai ėmė piktnintis, kad šis nesusitvarko su darbu policijoje. „Bet kokios korupcijos apraiškos policijos veikloje netoleruotinos – tam turime užkirsti kelią visomis įmanomomis priemonėmis“, – aiškino tuometis vidaus reikalų ministras Dailis Alfonsas Barakauskas.

Skverneliui buvo priminta ir prieš metus įvykusi kelionė į Šiaulių apskrities Vyriausiąjį policijos komisariatą: tuo metu, kai Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro pareigūnai darė nusikaltimus, šis su savo pavaduotoju Algirdu Stončaičiu gyrė komisariato pareigūnų veiklą. Tačiau Skvernelis išlaikė ikiteisminio tyrimo paslaptį ir su politikais, kovojančiais dėl reitingų, į diskusijas nesivėlė: esą ateisias laikas ir bus atsakyta į visus klausimus.

„Noriu pabrėžti vieną esminį dalyką: mes skatiname visų lygmenų vadovus nebijoti šitoj vietoj tokių nusikalstamų veikų atskleisti, tikrai nemanome, kad tai jų darbo broko parodymas, – kalbėjo Skvernelis. – Iš tikrųjų, kiek buvo galima tą situaciją kontroliuoti, ar tai buvo daroma efektyviai, ar buvo įmanoma tą efektyviai nustatyti, ar nėra sąsajų, kad žinojo, – mes tuos dalykus nustatysime ir galutinai atsakysime į klausimus.“

Buvo, kas gyrė Skvernelį: juk pati policija išaiškino dar neregėto masto ir įžūlumo kriminalinę pareigūnų grupuotę.

Šiai pareigūnų gaujai per ikiteisminį tyrimą pateikti kaltinimai net dėl 105 nusikalstamų veikų: būrimasis į nusikalstamą susivienijimą, neteisėtas laisvės atėmimas, turto pasisavinimas, fizinio skausmo sukėlimas ar nežymus sveikatos sutrikdymas, vagystės, neteisėtas disponavimas akcizais apmokestinamomis prekėmis, kyšininkavimas, prekyba poveikiu, piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi, melagingi skundai, pareiškimai, pranešimai, parodymai, išvados

Smūgis visai policijos sistemai

ir vertimai, melagingi įskundimai ir pranešimai apie nebūtus nusikaltimus, neteisėtas disponavimas narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, turint tikslą jas platinti, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vagystė, turto prievartavimas, dokumentų klastojimas ir disponavimas suklastotais dokumentais.

Iš tikrųjų nusikaltimų būta gerokai daugiau, tačiau ne dėl visų pavyko surinkti kaltę pagrindžiančių duomenų, ne apie visus pavyko sužinoti, – juk gauja veikė mažiausiai šešerius ar net septynerius metus. Ir tuos nusikaltimus, kuriais apkaltinti pareigūnai, buvo ne taip paprasta įrodyti: į tada dar veikusį Lukiškių tardymo izoliatorių-kalėjimą uždaryti patyrę kriminalistai bandė klaidinti didelę patirtį turinčius geriausius Lietuvos policijos tyrėjus, be to, kaip maži vaikai vertė kaltę vieni kitiems. Nebuvo lengva dar ir dėl to, kad dauguma įkalčių jau buvo sunaikinti ar paslėpti.

Šiauliuose pareigūnai jau nebe pirmą kartą elgėsi lyg nusikaltėliai: iš komisariatare esančios saugyklos čia dirbantys kriminalistai buvo pavogę konfiskuotas kontrabandines cigaretes, o atlikdami kitą tyrimą per kratą iš verslininkų laikinai paėmė įvairius drabužius, kuriuos paskui pasisavino. Neįtikėtina, bet juos pareigūnai rengdavosi eidami į darbą, o kadangi kai kurie rūbai buvo pagaminti brangių prekių ženklų gamintojų, policininkai jais vilkėdavo komisariatare, žurnalistams rengdami spaudos konferencijas.

Lyg peilio ašmenimis

Su kriminaliniu pasauliu susilieję Šiaulių policininkai vaikščiojo lyg peilio ašmenimis: nors ir suvokė, kad apie jų daromus

nusikaltimus bet kada gali sužinoti kiti pareigūnai, savo veiklos nenutraukė net tada, kai ant kulnų ėmė lipti Lietuvos kriminalinės policijos biuro ir Generalinės prokuratūros pareigūnai. Jų pasirodymas dar prieš garsiąją policininkų operaciją Šiauliuose įnešė kaip reikiant sumaištis ir korumpuotiems kriminalistams pasiuntė labai rimtą žinutę: dienos laisvėje jau suskaičiuotos.

Pirmasis už grotų pakliuvo daugybę metų Šiauliuose narkotines ir psichotropines medžiagas platinęs Linas Šimkevičius (g. 1981). Tai bene svarbiausias liudytojas policijos gaujos byloje. Praeityje teistas vyras buvo ne tik slaptas pareigūnų informatorius, bet ir prekiaudavo jų pavogtais narkotikais. Būtent dėl prekybos narkotikais į Šimkevičių ir nukrypo Vilniaus pareigūnų akys, o šis buvo taip įsijautęs į neliečiamojo vaidmenį, kad kvaišalų nė neslėpdavo: sustabdė vyro vairuojamą automobilį, Lietuvos kriminalinės policijos biuro pareigūnai rado ne tik parduoti paruoštų kanapių, bet ir kokaino.

Tą pačią dieną Šimkevičius išvežtas į Vilnių ir uždarytas į areštinę. Pirmieji pokalbiai su patyrusiais kriminalistais buvo labai sunkūs: su Šiaulių pareigūnais ilgą laiką bendradarbiavęs ir jiems kurpti bylas padėjęs vyras nenorėjo leisti į kalbas nei apie prekybą kvaišalais, nei apie savo slaptą darbą. Bet po 24 valandų įvyko lūžis: Šimkevičius pradėjo kalbėti.

„Turi pasirinkimą: jeigu viską atskleisi, būsi atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, jeigu tylėsi – sėdėsi kartu su jais.“ Po tokio pasiūlymo policijos pareigūnų žaidimo taisyklės gerai išmanantis ir kalėjimo duonos jau ragavęs vyras ryžosi bene svarbiausiam gyvenimo sprendimui.

Baudžiamajame kodekse numatyta išimtinė lengvata, kad net ir sunkiausių nusikaltimus padarę nusikaltėliai gali būti atleisti nuo gresiančios baudžiamosios atsakomybės, jeigu liudija prieš organizuotos nusikalstamos grupuotės narius ir padeda atskleisti jų įvykdytus nusikaltimus. Tyrėjams Šimkevičiaus pasakojimo labai reikėjo, nes pareigūnai nežinojo beveik nieko, išskyrus operatyviniu būdu gautą ir sunkiai įrodomą informaciją, kad policijoje neteisėtai veikia gauja. Be jo liudijimo būtų buvę sunku įrodyti net paprasčiausius nusikaltimus, – o juk Šimkevičius tiesiogiai dalyvavo kurpiant baudžiamąsias bylas.

Bet tai, ką išgirdo iš slaptojo Šiaulių policijos pareigūnų informatoriaus, nustebino net didžiausių Lietuvoje veikusių nusikalstamų grupuočių nusikaltimus tyrusius kriminalistus, – policijos gauja veikė net įžūliau nei pavojingi kriminaliniai nusikaltėliai. Vienintelis skirtumas – nežudė žmonių.

Bet griovė jiems gyvenimus.

O tiems, kurie iš tikrųjų buvo nusikaltėliai, padėdavo išvengti baudžiamosios atsakomybės.

Policininkų gauja

Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuras – elitinis policijos komisariato padalinys, kuriame dirba tik geriausi kriminalinės policijos pareigūnai, tiriantys organizuotų nusikalstamų grupuočių nusikaltimus. Susipažinkite – pareigūnai, kuriems buvo iškeltos baudžiamosios bylos:

Remigijus Dereškevičius (g. 1967) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro viršininkas;

Remigijus Zykas (g. 1970) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 2-ojo skyriaus viršininkas;

Tomas Ruchtinas (g. 1980) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 4-ojo skyriaus viršininkas;

Ričardas Pocius (g. 1974) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 2-ojo skyriaus tyrėjas, paskui – 4-ojo skyriaus vyriausiasis tyrėjas;

Renatas Ivanovas (g. 1982) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 2-ojo skyriaus vyresnysis tyrėjas;

Gediminas Aina (g. 1979) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 2-ojo skyriaus vyresnysis tyrėjas;

Vytenis Maščinskas (g. 1981) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 2-ojo skyriaus vyresnysis tyrėjas;

Rolandas Grigalaitis (g. 1971) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 2-ojo skyriaus vyriausiasis tyrėjas;

Smūgis visai policijos sistemai

Arūnas Jankus (g. 1967) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 2-ojo skyriaus vyriausiasis postinis;

Gediminas Motiejūnas (g. 1975) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 4-ojo skyriaus vyresnysis tyrėjas;

Giedrius Vaitkus (g. 1976) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 4-ojo skyriaus tyrėjas;

Arminas Lipskis (g. 1973) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 2-ojo skyriaus vyresnysis tyrėjas;

Arvidas Budrys (g. 1970) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Šiaulių miesto policijos komisariato Kriminalinės policijos skyriaus tyrėjas;

Gintautas Golovnia (g. 1986) – Šiaulių apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro 4-ojo skyriaus tyrėjas.

Kartu su policijos pareigūnais baudžiamojon atsakomybėn patraukti ir keturi šiauliečiai: iki tol neteistas Raimondas Ripinskas (g. 1973) ir teisėsaugai gerai žinomi šešiskart teistas Pavelas Osipovas (g. 1983), šešiskart teistas Kęstutis Purvinis (g. 1977) ir dukart teistas Robertas Paštuolis (g. 1981).